

Zpráva Akreditační komise o hodnocení
Obchodně podnikatelské fakulty Slezské univerzity v Opavě se sídlem
v Karviné

duben 2007

Akreditační komise (dále AK) rozhodla na svém zasedání ve dnech 28. a 29. 11. 2006, že bude v souladu s par. 84 odst. 1 písm. a) zákona č. 111/1998 S., o vysokých školách provedeno hodnocení Obchodně podnikatelské fakulty Slezské univerzity v Opavě se sídlem v Karviné (dále OPF). K tomuto účelu AK jmenovala účelovou pracovní skupinu ve složení prof. Ing. Milan Sojka, CSc. (předseda), prof. Ing. Jan Ehlemann, CSc., prof. Ing. Václav Bakule, DrSc. a doc. Ing. Jiří Pour, CSc. Vedení OPF bylo vyzváno, aby zpracovalo pro toto hodnocení písemné podklady (Dotazník), které byly předány účelové pracovní skupině k prostudování. Účelová pracovní skupina dále vycházela z internetových stránek a dalších materiálů včetně Zprávy o hodnocení ekonomických fakult schválené AK ČR v roce 1999. V úterý 17. 4. 2007 se uskutečnila návštěva účelové pracovní skupiny ve složení prof. Ing. Milan Sojka, Csc., prof. Ing. Václav Bakule, DrSc. a PhDr. Jiří Smrčka (tajemník AK se statutem pozorovatele) na OPF. Při této návštěvě skupina jednala s vedením OPF, členy kateder, a studenty. Cílem těchto jednání bylo objektivní posouzení kvality pedagogické, vědecko-výzkumné a publikační činnosti OPF a dalších jejích aktivit.

OPF je jednou ze dvou fakult Slezské Univerzity v Opavě. Byla zřízena v roce 1990 jako součást Masarykovy univerzity v Brně a od 28. 10. 1991 je součástí v té době nově zřízené Slezské univerzity v Opavě. V České republice patří mezi menší, ale dynamicky se rozvíjející regionální ekonomické fakulty. V současnosti má přes 3000 studentů v prezenční a kombinované formě studia (2650 v prezenční, téměř 500 v kombinované a cca 60 v doktorském studiu). OPF v současnosti uskutečňuje 4 bakalářské, 3 navazující magisterské, 3 pětileté magisterské studijní programy na distancování a 1 doktorský studijní program. Tyto studijní programy zahrnují celkem 42 oborů a vedlejších oborů, což na OPF vytváří značně nepřehlednou situaci, která je dále komplikována nadměrnou volitelností předmětů (viz *Studijní programy 2006/2007, SU v Opavě, OPF v Karviné 2006*).

Během své existence prošla OPF významnými proměnami, ale od roku 1999 se zde projevují jisté stagnační tendence (počty profesorů a docentů, struktura studijních programů). Dnes se už jeví nezbytné přistoupit k určitým reformám, které by zkvalitnily pedagogickou i vědecko-výzkumnou a publikační činnost OPF a vytvořily tak předpoklady pro další rozvoj OPF.

Účelová pracovní skupina se ve svém hodnocení zaměřila zejména na posouzení kvality pedagogické činnosti, personálního zabezpečení a vědecko-výzkumné a publikační činnosti i dalších souvisejících aktivit OPF. Při svém hodnocení porovnávala současný stav s hodnocením uvedeným ve Zprávě o hodnocení ekonomických fakult z roku 1999. Toto srovnání ukazuje na stagnační tendence v oblasti personálního zabezpečení (fakulta měla a má dosud nedostatek interních profesorů a docentů) a organizace výuky (velké počty volitelných předmětů, které se ve významné míře překrývají apod.). V době udělení akreditace měla OPF 4 profesory a 13 docentů v hlavním pracovním poměru, k 1. 2. 2007 měla 4 profesory a pouze 9 docentů v hlavním pracovním poměru a 5 profesorů a 6 docentů ve vedlejších pracovních poměrech.

Zpráva účelové pracovní skupiny se ve svém hodnocení zaměřila na ty aspekty činnosti OPF, které jsou hlavní náplní její činnosti jako univerzitní VŠ, nebo s touto činností bezprostředně souvisí. Na základě *Dotazníku* a dalších podkladových materiálů předložených OPF a jednání s vedením školy, jejími pracovníky a studenty usilovala účelová pracovní skupina o vyvážené posouzení toho, nakolik se OPF daří cíle, jež si sama v těchto oblastech stanovila, naplňovat. Ve všech sledovaných oblastech se účelová pracovní skupina snažila objektivně posoudit „silné“ a „slabé“ stránky jejího fungování.

Pedagogická činnost

Předmětem posuzování účelové pracovní skupiny byly studijní programy, osnovy výuky a organizace studia. OPF uskutečňuje výuku v prezenční i kombinované formě.

Profily absolventa u jednotlivých studijních oborů nejsou plně v souladu s potřebou vymezit je podle úrovní výstupních znalostí (na základě Dublinských deskriptorů). Tento nedostatek je třeba odstranit při příštích reakreditacích. Ve studijních plánech bakalářského i magisterského studia nejsou dostatečně promyšlené návaznosti jednotlivých předmětů. Předmětová skladba akreditovaných studijních oborů není dobře strukturovaná a nadměrná volitelnost z velkého množství nabízených modulů (bloků) a předmětů (katedry bez katedry jazyků a tělesné výchovy nabízejí celkem 274 předmětů mnohdy značně specializovaných), které se často překrývají, ani nezajišťuje dosažení profilu absolventa, jak je specifikován v akreditačních materiálech.

Na fakultě díky tomu vznikají organizační problémy při registraci studentů do předmětů. Hlavním problémem však je možnost, že si studenti zvolí překrývající se předměty a splní kreditní povinnosti, aniž by studovali všechny oborové předměty, jež jsou na jiných ekonomických fakultách u příslušných oborů obvykle povinné. S výjimkou studijního oboru „Hotelnictví“ v rámci studijního programu „Gastronomie, hotelnictví a turismus“, kde tyto problémy nejsou, bude nutné uskutečnit hlubokou reformu všech ostatních studijních oborů, počet oborů zredukovat a utlumit tzv. vedlejší obory.

Dalším problémem je, že rostoucí počty studentů vedly u řady předmětů k opuštění seminární formy výuky, navíc i účast na seminářích je dobrovolná. Má-li však být kreditní systém na fakultě skutečně založen na ECTS, je třeba rozložit studijní povinnosti do celého semestru, což si naopak vyžaduje rozšíření seminární formy výuky, která se tak stane mnohem efektivnější z hlediska kvality znalostí studentů. Zvyšování počtu studentů po roce 2000 tedy nesporně vedlo k určitému poklesu kvality pedagogické práce.

Nové vedení OPF je si mnoha z těchto problémů vědomo a předložilo účelové pracovní skupině materiál „Koncepce tvorby studijních programů (teze pro jejich garanty)“, který reaguje na část výše zmíněných problémů, nicméně je ho třeba hlouběji propracovat a zajistit celofakultní systémové řešení této problematiky. Od 1. 5. 2007 by měla zahájit činnost nově zřízená pedagogická komise, která by se těmito otázkami měla systematicky zabývat.

Hodnocení studia a materiálních podmínek na OPF studenty

Účelová pracovní skupina měla možnost hovořit se studenty prvního ročníku navazujícího magisterského oboru, se studenty pětiletého magisterského programu a několika studenty druhého ročníku bakalářského studia.

Studenti hodnotili studium na fakultě i materiální podmínky, jež pro ně vytváří, převážně pozitivně. Kladně hodnotili i komunikaci s vedením a pedagogy fakulty. Velmi si cenili rozsáhlé volitelnosti předmětů. Upozorňovali však na to, že mnohé z nich nejsou vyučovány. Kritizovali zejména neefektivní systém zapisování do předmětů a ke zkouškám, zmiňovali problémy s přístupem k internetu, nespolehlivost informační sítě a nedostatečnou informovanost (důležité informace se často nezveřejňují s dostatečným předstihem).

Rovněž byli spokojeni s tím, že účast na přednáškách i seminářích není povinná. Avšak vadilo jim, že se některé přednášky a semináře překrývají. Četné výhrady se týkaly organizace výuky jazyků (1 hod. 30 min. v celku vede podle nich ke ztrátě pozornosti). Nejčtenější byly výhrady ke kolejím (vysoké kolejné a špatný stav kolejí) a ke kvalitě jídla v menze.

Personální zabezpečení

S postupným rozšiřováním struktury nabízených oborů a získáním akreditace navazujícího magisterského studijního programu i doktorského studijního programu a růstem počtu studentů se zvyšuje potřeba interních pedagogických pracovníků zajišťujících profilové předměty jednotlivých oborů. OPF má v současné době celkem 106 pedagogických pracovníků v hlavním pracovním poměru, z nichž jsou pouze 4 profesori a 9 docentů.. Od roku 1999 v zásadě na OPF nastalo zlepšení kvalifikační struktury pouze u Ph.D., kteří absolvovali doktorská studia na jiných ekonomických fakultách (OPF zatím vlastní absolventy doktorského studia nemá), jinak se personální zabezpečení od roku 1999 nezlepšilo (v kategorii docentů se dokonce zhoršilo).

Děkan OPF PhDr. Bohumil Fiala, Ph.D., seznámil účelovou pracovní skupinu s tím, že v dohledné době proběhne několik habilitačních řízení pracovníků fakulty, čímž by se měla podstatně zlepšit i situace v kategorii docent. Nové vedení OPF chce stabilizovat personální zabezpečení a vyhlašovat výběrová řízení pro přijímání nových pracovníků pouze v kategoriích profesor a docent.

Vědecko-výzkumná a publikační činnost

Fakulta má poměrně rozsáhlou vědecko-výzkumnou činnost a je schopna úspěšně získávat grantové úkoly na národní i mezinárodní úrovni. Dnes se na OPF řeší 4 grantové úkoly GAČR, 3 mezinárodní granty v rámci evropských sociálních fondů a mnoho dalších rezortních a regionálních projektů. OPF má širokou mezinárodní spolupráci, zejména se orientuje na spolupráci se slovenskými, polskými a finskými VŠ, s nimiž zamýšlí podat společný projekt v rámci 7 RP. OPF má i interní grantovou agenturu, která má zejména vytvářet vhodné podmínky pro uplatnění projektů mladých pedagogických pracovníků a doktorandů. OPF se nepodařilo uspět v soutěži o výzkumný záměr MŠMT, bude však o jeho získání opět usilovat.

Publikační činnost je velmi rozsáhlá, nemá však odpovídající kvalitu. Převažují výrazně sborníky a monografie publikované na SU. OPF vydává vlastní monografie a časopis *Acta academia karviniensia*. Velmi málo je však článků v časopisech s IF a citační ohlasy se nesledují. Vědecko-výzkumná práce i publikační činnost je značně nerovnoměrně rozložená.

Existují významné rozdíly v kvalitě i kvantitě publikační činnosti mezi jednotlivými katedrami i profesory a docenty. Po doktorandech se nevyžaduje striktně, aby během studia publikovali alespoň jeden článek v časopise s IF.

Systém zajišťování a zvyšování kvality pedagogické, vědecko-výzkumné a publikační činnosti

OPF nemá vybudovaný systém vnitřního hodnocení. Tyto problémy řeší po linii systému řízení, avšak i ta je v této oblasti značně nefunkční. Rovněž hodnocení výuky studenty není dobře organizováno a má velmi malou odezvu. Anket se účastní mizivé procento studentů (poněkud lepší je situace u kombinované formy studia) a závěry nelze z tohoto důvodu zobecnit a využívat. Je otázkou, zde minulé vedení OPF mělo skutečně zájem takovou funkční zpětnou vazbu vytvořit.

Tato skutečnost má své zřejmé důsledky ve stavu oborů studovaných na OPF: nepromyšlená struktura oborů a vedlejších oborů, nadměrná volitelnost a překrývání předmětů, ne zcela vyhovující specifikace profilů absolventa apod.

Dokladem je i předloženy Dotazník a další materiály, které k hodnocení OPF připravila. Dotazník i další materiály mají popisný charakter, nejsou analytické a zdá se, že vedení OPF až dosud neusilovalo o vytvoření kultury kvality na fakultě. Účelová pracovní skupina postrádala analytické informace, ale zároveň jí bylo předloženo velké množství zcela zbytečných podkladů.

Materiální zázemí podporující studijní a pedagogický proces

Materiální podmínky OPF lze považovat za dobré, i když v důsledku zvýšení počtu studentů vynikají určitá omezení. Nejvíce se to týká informačního systému, který vyžaduje modernizaci, a podle vyjádření studentů je i nedostatek knihovních fondů.

Závěry a doporučení

Na základě prostudování předložených podkladů k hodnocení činnosti a kvality akreditovaných činností, jednání účelové pracovní skupiny s vedením školy, jejími

pracovníky i studenty dospěla účelové pracovní skupiny k závěru, že OPF od hodnocení provedeného v roce 1999 v řadě významných oblastí své činnosti vykazuje stagnační tendence a že je třeba neprodleně zahájit reformy, které by směřovaly ke zvýšení kvality pedagogické práce, publikační činnosti a vytvořily podmínky pro zkvalitnění pedagogického sboru. Je nutno konstatovat, že nové vedení je si mnoha ze zjištěných problémů vědomo a že děkan i proděkan OPF projeví vůli potřebné reformy uskutečnit.

Při celkovém hodnocení silných a slabých stránek činnosti OPF dospěla účelová pracovní skupina k následujícím **doporučením vedení SU v Opavě a OPF**:

- 1) Bezodkladně zahájit práce na budování účinného interního systému zabezpečování kvality.
- 2) Provést důslednou restrukturalizaci studijních oborů, zredukovat jejich počet (utlumit tzv. vedlejší obory). Podstatně zvýšit počet povinných předmětů v oboru, zredukovat počty nabízených předmětů, zejména vyřešit překrývání a v řadě případů je spojit do větších celků. Převedení kreditů na skutečnou bázi ECTS si vyžaduje zvýšení podílu seminářů ve výuce a rozložení studijních povinností do celého semestru.
- 3) Vytvářet podmínky pro zkvalitňování pedagogického sboru fakulty s ohledem na strategické cíle, které si v oblasti rozvoje pedagogických činností OPF klade i s ohledem na příliš vysoký počet studentů na profesora a docenta a s ohledem na potřebu postupně nahrazovat profesory a docenty, kteří budou odcházet na odpočinek mladými perspektivními pracovníky s pedagogickými hodnostmi.
- 4) Usilovat o další zkvalitnění a rovnoměrnější rozložení vědecko-výzkumné a publikační činnosti na fakultě (zvýšit podíl publikací v časopisech s IF a monografií publikovaných v renomovaných nakladatelstvích).
- 5) V doktorském studiu stanovit povinnost publikovat alespoň jeden článek v renomovaném recenzovaném časopise s celostátní působností (podle odborného zaměření disertační práce) v průběhu studia jako předpoklad připuštění k obhajobě disertační práce.

AK požaduje, aby OPF předložila na začátku následujícího semestru (tj. v říjnu 2007) kontrolní zprávu o postupu implementace výše uvedených doporučení.

